

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 237/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť J. Š., Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 p o r u š i l základné právo J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. J. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk (slovom stopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

4. J. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 939 Sk (slovom sedemtisícdeväťstotridsaťdeväť slovenských korún), ktorú j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť na účet jej advokátky JUDr. M. P., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. februára 2008 doručená sťažnosť J. Š., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94.

1. Zo sťažnosti vyplynulo, že 3. mája 1994 navrhovateľky J. H. a I. H. podali okresnému súdu návrh na začatie konania, ktorým sa domáhali, aby bola odporkyni J. Š. uložená povinnosť zbúrať plot. Toto konanie je okresným súdom vedené pod sp. zn. 6 C 310/94. Okresný súd rozsudkom z 12. septembra 1996 návrh navrhovateľiek zamietol. Proti tomuto rozsudku sa navrhovateľka 22. novembra 1996 odvolala. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 30. júla 1997 sp. zn. 5 Co 988/97 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Navrhovateľka, J. H., darovacou zmluvou zo 4. novembra 1994 previedla svoj podiel v predmetných nehnuteľnostiach na sťažovateľku, preto bol okresnému súdu 2. apríla 1998 podaný návrh, aby okresný súd pripustil do konania na strane navrhovateľky sťažovateľku - ako navrhovateľku vo 4. rade. O návrhu na pripustenie sťažovateľky do konania rozhodol okresný súd uznesením z 20. apríla 2001. Od tohto dátumu okresný súd nenariadil žiadne pojednávanie ani vo veci nevykonan žiadny procesný úkon. V súčasnosti teda ide už o 14 rokov trvajúci spor.

Sťažovateľka je preto toho názoru, že okresný súd v označenom konaní porušil jej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd Okresným súdom v Žiline postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 porušené bolo.

Okresnému súdu v Žiline prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 konať bez zbytočných prietahov.

J. Š. priznáva primerané finančné zadošťačenie vo výške 200.000,-Sk (slovom dvestotísic slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd v Žiline je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľky advokátke JUDr. M. P., Ž., vo výške 8.011,- Sk na účet.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 237/08-16 z 5. júna 2008 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril predseda okresného súdu listom sp. zn. 1 SprS/99/2008 z 26. júna 2008, v ktorom uviedol:

„Podľa vyjadrenia konajúceho sudcu mu spis bol pridelený začiatkom r. 2007, potom ako bol menovaný do funkcie sudcu. Vzhľadom na vysoký počet prevzatých vecí a vysoký nápad nových vecí za r. 2007 a r. 2008 je problém konať vo všetkých veciach, ktoré mu boli pridelené. Vzhľadom na neúmernú zataženosť preto nebolo možné vo všetkých veciach konať bez zbytočných prietahov.

Z prehľadu úkonov je zrejmé, že po podaní návrhu na súd v r. 1994 súd vo veci riadne konal a vyzýval účastníkov na zaplatenie súdneho poplatku a predloženie potrebných dokladov. Po pojednávaní súd uskutočnil ohliadku na mieste samom a nariadil znalecké dokazovanie. Po predložení znaleckého posudku bol vo veci vyhlásený rozsudok, ktorý krajský súd na základe odvolania zrušil. V ďalšom období súd vyzýval navrhovateľku na

riadne označenie odporcov a uznesením z r. 2001 pripustil pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane navrhovateľa.

Vzhľadom na uvedené možno hodnotiť podanú sťažnosť ako čiastočne dôvodnú. Vo veci došlo k zdržaniu, ktoré bolo spôsobené nečinnosťou predchádzajúcich sudcov, ktorí boli následne preložení na výkon funkcie na iné súdy. Súčasný zákonný sudca vzhľadom na množstvo pridelených vecí nemôže v každej z nich konať bez prietáhov.

Okresný súd Žilina súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.“

Na základe požiadavky ústavného súdu sa sťažovateľka nevyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

3. Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti, k nej pripojených listín a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 6 C 310/94:

- 3. mája 1994 doručili okresnému súdu žalobkyne J. H. a I. H. žalobu, ktorou žiadali uložiť žalovanej J. Š. povinnosť odstrániť plot medzi parc. č. 859/2 a parc. č. 859/1,
- 5. mája 1994 vyzval okresný súd žalobkyne na zaplatenie súdneho poplatku za návrh a predloženie výpisu z listu vlastníctva,
- 9. júna 2004 vyzval okresný súd žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe,
- 27. júna 1994 doručila žalovaná okresnému súdu vyjadrenie,
- 10. októbra 1995 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sa žalobkyne nezúčastnili, svoju neúčasť ospravedlnili, pojednávanie bolo odročené za účelom ohliadky,

- 27. novembra 1995 bolo uznesením č. k. 6 C 310/94-20 nariadené znalecké dokazovanie,
- 20. decembra 1995 bola zložená záloha na znalečné,
- 6. mája 1996 okresný súd odoslal spis znalcovi, ktorý ho prevzal nasledujúci deň,
- 30. mája 1996 doručil znalec okresnému súdu znalecký posudok,
- 12. septembra 1996 okresný súd vykonal ohliadku, pri ktorej zistil z predloženého dedičského rozhodnutia, že žalobkyňa v 1. rade zomrela 15. decembra 1995 a že ešte počas života previedla svoj spoluvlastnícky podiel na parc. č. 859/1 na sťažovateľku zmluvou zo 4. novembra 1994, na základe ktorej bol povolený 2. decembra 1994 vklad vlastníckeho práva. Okresný súd zo zmluvy uzatvorenej medzi žalovanou a A. K. 24. mája 1996, ktorej vklad bol povolený 10. júna 1996, zistil, že A. K. sa stala podielovou spoluvlastníčkou parc. č. 859/2,
- 12. septembra 1996 bol vyhlásený rozsudok č. k. 6 C 310/94-40, ktorým bola žaloba zamietnutá,
- 22. novembra 1996 bolo podané odvolanie žalobkyňou v 2. rade,
- 26. novembra 1996 okresný súd zaslal odvolanie na vyjadrenie žalovanej,
- 19. júna 1997 okresný súd predložil spis odvolaciemu súdu,
- 30. júla 1997 Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 5 Co 988/97 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s poukazom na to, že ak žalobkyňa v 1. rade skutočne zomrela 15. decembra 1995, nemohla byť po 15. decembri 1995 účastníčkou konania, ako aj s poukazom na to, že okresný súd nepribral do konania toho, kto mal byť účastníkom konania,
- 10. februára 1998 bol spis vrátený okresnému súdu,
- 18. februára 1998 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalobcov predložiť úmrtný list žalobkyne v 1. rade,
- 2. apríla 1998 bol okresnému súdu doručený úmrtný list žalobkyne v 1. rade s návrhom, aby okresný súd konal ďalej so sťažovateľkou, pretože nadobudla spoluvlastnícky podiel k parc. č. 859/1 ešte v roku 1994,
- 2. marca 2001 bol okresnému súdu doručený návrh na vydanie predbežného opatrenia, v ktorom je sťažovateľka označená ako žalobkyňa v 1. rade a A. K. ako žalovaná v 2. rade,

- 3. apríla 2001 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalobcov, aby oznámil, či žiada pripustiť do konania nových účastníkov, a ak áno, aby uviedol ktorých,
- 10. apríla 2001 bola doručená odpoveď na výzvu,
- 20. apríla 2001 okresný súd uznesením č. k. 6 C 310/94-81 pripustil, aby do konania pristúpili na strane žalobcov sťažovateľka a na strane žalovaných A. K., toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 30. mája 2001.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy s odôvodnením, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 od 20. apríla 2001 neurobil do podania sťažnosti žiadny úkon a vo veci nekonal, pričom konanie trvá už 14 rokov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným

rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 220/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Posúdením namietaného konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 6 C 310/94 podľa prvého kritéria ústavný súd vyhodnotil, že konanie nie je po právnej ani skutkovej stránke zložit'é. Opak netvrdil v konaní pred ústavným súdom ani okresný súd. Doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola teda závislá od zložitosti veci.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie s'ťažovateľky, pričom nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o jej podiele na zbytočných priet'ahoch. S'ťažovateľka v primeranej lehote reagovala na výzvy okresného súdu. Správanie s'ťažovateľky preto neospravedlňuje nečinnosť okresného súdu.

3. Pri hodnotení konania podľa tretieho kritéria, ktorým je postup okresného súdu, ústavný súd vychádzal z obsahu pripojeného spisu okresného súdu. Poukazujúc na uvedený chronologický prehľad doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že okresný súd vo veci nekonal nielen v čase od 27. júna 1994 do 10. októbra 1995, v čase od 20. decembra 1995 do 6. mája 1996 a v čase od 18. februára 1998 do 3. apríla 2001, ale najmä od 30. mája 2001, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 310/94-81 z 20. apríla 2001, ktorým bol pripustený vstup s'ťažovateľky do konania, až dosiaľ.

Okresný súd vo veci nekonal bez akéhokoľvek ospravedlniteľného dôvodu celkovo deväť rokov. V období odo dňa právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 6 C 310/94-81 z 20. apríla 2001, ktorým bol pripustený vstup do konania sťažovateľky, nevykonal žiaden úkon počas siedmich rokov.

Okresný súd na ospravedlnenie tohto priet'ahu v konaní neuviedol vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprS 99/2008 z 26. júna 2008 žiaden relevantný dôvod, za ktorý podľa ústavného súdu nemožno považovať ani pracovnú zaťaženosť okresného súdu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 66/02, IV. ÚS 204/03, I. ÚS 37/04) nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, pričom jednorazový „výpadok“ v konaní súdu nesignalizuje možnosť zbytočných priet'ahov v konaní.

Vzhľadom na to, že v tomto prípade je celková doterajšia dĺžka konania zjavne neprimeraná zložitosti, ako aj konkrétnym okolnostiam prípadu a je charakteristická predovšetkým úplnou a súvislou nečinnosťou okresného súdu od vstupu sťažovateľky do konania po dobu takmer sedem rokov, ktorú z hľadiska požiadavky zachovania základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nemožno ospravedlniť, ústavný súd konštatoval, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 porušil základné právo sťažovateľky zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby

vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 310/94 v ďalšom období konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľka žiadala, aby je bolo priznané finančné zadosťučinenie 200 000 Sk. Túto žiadosť odôvodnila tým, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu sa dlhodobo nachádza v stave právnej neistoty, ktorý jej spôsobuje nielen materiálnu, ale aj nemateriálnu ujmu, pričom tým, že jej okresný súd neposkytol dosiaľ súdnu ochranu, pretrváva i neoprávnený zásah do jej vlastníckeho práva zo strany žalovaných, keďže sporný plot sa nachádza na jej pozemku.

Vzhľadom na okolnosti danej veci dospel ústavný súd k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za dôvodné priznať sťažovateľke aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľky, ako aj s ohľadom na spôsob postupu krajského súdu v jej veci považuje za primerané v sume 150 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. M. P. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 7 939 Sk spolu za dva úkony právnej pomoci urobené v roku 2008 podľa § 11 ods. 2, § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

v znení neskorších predpisov, t. j. 2-krát 3 176 Sk a DPH z tejto sumy 1 207 Sk a 2-krát 190 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. septembra 2008